

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

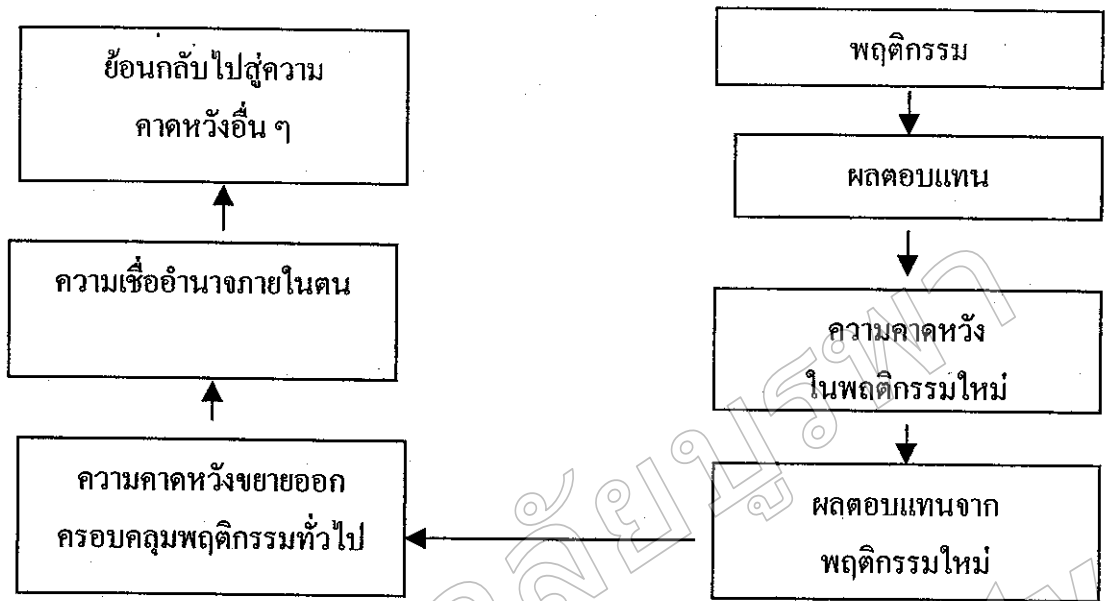
การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้สังเกตได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 -2549 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542, หน้า ข) ที่มีแผนพัฒนาในด้านการมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ มีแผนกลยุทธ์ที่ชี้กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 -2544 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538, หน้า 1) ในด้านแนวคิดที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดกับทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มีคนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของความสับสนและการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ภาวะของการเจริญวัยทางร่างกายจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่รวมไปถึงสภาพจิตใจ บทบาทและสถานภาพทางสังคมด้วย วัยรุ่นก็เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ คือ มีชีวิตอยู่ในสังคม โดยได้รับการถ่ายทอดทางสังคม จากบุคคลต่างๆ รอบ ๆ ตัวตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่นจะมีการซึมซับค่านิยม บรรทัดฐานและความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมนั้นเข้าไปในตัวเอง ซึ่งส่วนหนึ่งของค่านิยมและบรรทัดฐานคือ สถานภาพและบทบาททางสังคมของเขารวมทั้งความคาดหวังและการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทด้วย ในขณะที่เด็กมีบทบาทที่ได้ถูกกำหนดไว้ให้แล้วอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่น ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดา มารดา และผู้ใหญ่ ไม่ต้องรับผิดชอบในภาระกิจต่าง ๆ ภายในบ้าน แต่เด็กก็ขาดอิสระที่จะไปไหนมาไหน หรือตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เอง เป็นต้น เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น บทบาทเหล่านี้ได้เปลี่ยนไปมีบทบาทหลายบทบาทมากขึ้น ทำให้ต้องมีการตีความในบทบาทนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้คนที่วัยรุ่นพบปะด้วย

บทบาทเหล่านี้เป็นบทบาทใหม่ซึ่งขาดความชัดเจน เนื่องจากเป็นบทบาทที่เชื่อมค่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ (ทัตนา ทองภักดี, 2539, หน้า 1 อ้างอิงจาก Wattenberg, 1973, pp. 230 - 231) วัยรุ่นจึงเป็นช่วงที่มีปัญหาในเรื่องบทบาทมากกว่าวัยอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ลักษณะจิตใจที่เป็นแกนกลางของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลพบว่า ลักษณะทางจิตที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่เด่นชัดอย่างน้อย มี 8 ลักษณะ ซึ่งลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตน (internal locus of control) เป็น 1 ใน 8 ของลักษณะจิตใจที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมบุคลิกภาพที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งจัดเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2527, หน้า 9 - 11) ดังนั้นการที่จะพัฒนาวัยรุ่นที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของชาติในอนาคตให้มีลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ ลักษณะของคนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเนื่องจากความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นการรับรู้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตน (ดารณี บุญวิก, 2543, หน้า 5) นอกจากนี้แล้วบุคคลที่มีลักษณะที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะเป็นบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (บุษกร คำคง, 2542, หน้า 108) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อุษา ธนาบุญฤทธิ์, 2544, หน้า 106) พบว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะมีบุคลิกภาพในการแสดงตัวและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนด้วย

ความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลและค้นหาข้อเท็จจริงในการปฏิบัติตนของบุคคล อธิบายได้โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ซึ่ง รอตเตอร์ (Rotter, 1982, pp. 171 -183) ได้สรุปว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนเกิดจากความคาดหวังส่วนบุคคลที่จะได้รับผลตอบแทนทางพฤติกรรมของตน ความคาดหวังเหล่านั้นเกิดจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อนแล้วขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคลนั้น ซึ่งแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พฤติกรรมของบุคคลในการพัฒนาสู่การมีความเชื่ออำนาจภายในตน

รอตเตอร์ (Rotter, 1982, pp. 171-172) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองซึ่งผลจะเป็นอย่างไร ตนเองสามารถควบคุมได้ บุคคลประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อม มีแรงจูงใจ พยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมไปตามลำดับขั้นตอน เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง สามารถปรับตัวและควบคุมสถานการณ์และจัดการกับภาวะคุกคามในชีวิตด้วยตนเอง บุคคลเหล่านี้ยากที่จะถูกชักจูงให้เชื่อโดยไร้เหตุผลได้

สตรีกแลนค์ (Strickland, 1977, p. 230) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเพิ่มเติมดังนี้

1. เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดี
3. มีความเชื่อมั่นในเหตุผล และการตัดสินใจของตนเอง มีความมั่นคงและเด็ดเดี่ยว
4. ทำงานโดยใช้กระบวนการในการแก้ปัญหา
5. ทำงานเป็นระบบและเป็นระเบียบ
6. มีความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม
7. มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

8. เห็นคุณค่าและความพยายามของตนเองและมีตั้งคมดีในหมู่เพื่อน

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในคนในสถานการณ์ต่าง ๆ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในคน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพและสามารถทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลได้ เช่น การศึกษาของ มัวร์ซันด์ (Moursund, 1976, pp. 340–341 อ้างอิงใน วณิชชา ฤกษ์ศิริ, 2540, หน้า 8) พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในคน มีความสนุกสนานเสมอ มีความสุขใจในสภาพที่เป็นอยู่ มีความวิตกกังวลและความเศร้าน้อย ทั้งนี้ เพราะเขาประเมินจุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้แม่นยำและสามารถต่อสู้กับตั้งคมและแก้ปัญหาส่วนตัวได้ดี นั่นคือ เด็กมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะด้านความเชื่ออำนาจภายในคนของเด็กและเยาวชนนั้นควรที่จะมีการศึกษาถึงลักษณะสำคัญของบุคคลที่จะทำให้เด็กมีความเชื่ออำนาจภายในคน โดยการใช้วิธีการวิจัยที่สามารถวิเคราะห์ได้หลายตัวแปร ซึ่งการวิเคราะห์โดยการใช้นิเทศการวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นเทคนิคการวิเคราะห์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจและนำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ได้

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยค้นหาลักษณะของตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นการลดจำนวนตัวแปรให้น้อยลง เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ซึ่งทำให้คำจำกัดความของตัวแปรชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยในการตัดสินใจว่าควรจะศึกษาตัวแปรใดบ้าง และตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรใด การวิเคราะห์องค์ประกอบยึดหลักว่าตัวแปรหรือข้อมูลต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากตัวแปรเหล่านั้นมีองค์ประกอบร่วมกัน สังเกตได้จากการจัดกลุ่มตัวแปรหรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การจับกลุ่มของตัวแปรซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปร ทำให้ทราบถึงโครงสร้างและแบบแผนของข้อมูล ทำให้หาองค์ประกอบร่วมของตัวแปรได้ และสามารถหาน้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวได้ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบเหล่านี้สามารถอธิบายได้ถึงความแปรปรวนระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบเหล่านั้น อีกทั้งแสดงถึงขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ ดังนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงเป็นวิธีการทางสถิติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอชุดของตัวแปรหลาย ๆ ตัว ที่สัมพันธ์กันในรูปขององค์ประกอบ ที่มีจำนวนน้อยลง (อารยา สุวะมาตย์, 2540, หน้า 8 อ้างอิงจาก ส.วาสนา ประवालพฤษย์, ม.ป.ป., หน้า 8 - 9)

การวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีวิธีการหรือเป้าหมายการวิเคราะห์ที่ต่างกัน คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis :EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis :CFA) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 หน้า 121)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เป็นวิธีการวิเคราะห์เมื่อผู้วิจัยต้องการศึกษากลุ่มตัวแปร โดยยังไม่มีทฤษฎีหรือแนวคิดสนับสนุนในเรื่องนั้นมาก่อน ผู้วิจัยจะต้องมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวแปรนั้น แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ของตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นวิธีการวิเคราะห์เมื่อผู้วิจัยมีสมมติฐานที่แน่นอนว่ามีตัวแปรแฝงระหว่างกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา มีความสมเหตุสมผลตามความเป็นจริง มีการหาค่าน้ำหนักองค์ประกอบและเมื่อได้ผลการวิเคราะห์แล้ว มีการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่าง โมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยต้องการสำรวจองค์ประกอบของความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ว่าเป็นไปตามแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ตั้งแควะที่จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อสำรวจองค์ประกอบของความเชื่ออำนาจภายในตน หลังจากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เพียงใด ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้องค์ประกอบความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นอนาคตของประเทศ การที่นักเรียนเหล่านี้จะมีอนาคตที่ดีและมีคุณภาพได้นั้น การพัฒนาบุคลิกภาพก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ควรจะได้รับการพัฒนาพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางการเรียนรู้ บุคลิกภาพด้านความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นบุคลิกภาพที่ควรจะได้รับพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้การเจริญเติบโตของเขาของประเทศ มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และรวมถึงบุคลิกด้านต่าง ๆ ที่เขาจะแสดงออกเพื่อการเตรียมความพร้อมที่จะก้าวสู่สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นจะเป็นเด็กที่มีความกระตือรือร้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองสามารถควบคุมได้ ไม่ได้เกิดจากผลการกระทำของบุคคลใดหรือสิ่งใด ๆ สิ่งหนึ่งนอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะเป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ดังที่ มัวร์ซันด์ (Moursund, 1976, p. 340) กล่าวว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมักเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย คณียต โมนุท (2536, หน้า 125) ที่วิจัย

เกี่ยวกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการมุ่งอนาคต มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร คำคง (2542, หน้า 118) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสงขลา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่ออำนาจภายในตน การอบรมเลี้ยงดูแบบสนุก การเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ แล้วรวบรวมสังเคราะห์ข้อความรู้เหล่านั้นเป็น 9 ด้าน คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพในการแสดงตัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความมีวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อสำรวจองค์ประกอบของความเชื่ออำนาจภายในตน และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบว่าแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เพียงใด ก็จะได้เป็นองค์ประกอบความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อที่จะได้แนวคิดสำหรับอธิบายลักษณะของบุคลิกภาพของความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาได้ดีขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยของผู้ที่มีความสนใจเรื่องความเชื่ออำนาจภายในตนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของ โมเดลสมการ โครงสร้างความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน ความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 107,604 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จาก 8 จังหวัด คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ยามานะ (Yamane, 1967, p. 886) ที่ความเชื่อมั่น 95 % มีค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 5 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ 398 คน การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi stage random sampling) แต่เพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำมากขึ้นจึงได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็น 1,200 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตนซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีทั้งหมด 9 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.1. การติดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
- 3.2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 3.3. บุคลิกภาพในการแสดงตัว
- 3.4. ความภาคภูมิใจในตนเอง
- 3.5. ความเป็นผู้นำ
- 3.6. ความมีวินัยในตนเอง
- 3.7. ความวิตกกังวล
- 3.8. ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3.9. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อว่าเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลที่เกิดมาจาก

การกระทำของตนเอง โดยเชื่อว่าสิ่งที่เกิดกับตนเองไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากความบังเอิญหรือสภาพแวดล้อมในสังคม และเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะของการมีความเชื่ออำนาจภายในตนเองมีองค์ประกอบ 9 ประการ ดังนี้

การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีลักษณะแสดงถึงกระบวนการคิดของบุคคลในการพิจารณาใคร่ครองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตนอย่างมีเหตุผล มีระบบ และมีเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะที่มีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น สามารถให้เหตุผลและตอบคำถามที่เป็นการอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ สามารถจำแนกเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ เชื่อในวิทยาศาสตร์มากกว่าเรื่องโชคลางหรือจิตวิญญาณ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ เมื่อมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นได้ เป็นต้น

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะการกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลตั้งใจไว้ให้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ได้ผลเป็นเยี่ยม โดยจะมีความพยายามและความตั้งใจไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยจะมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งผลของการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการแสดงออก โดยบุคคลที่มีลักษณะของการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น มีความพยายามและอดทนในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร มีการยอมรับในตนเองและต้องการการยอมรับจากสังคมด้วย ชอบกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเองไม่ให้ใครมาบงการ เป็นต้น

บุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของบุคคลที่ชอบแสดงตัว มีความสนใจในสิ่งรอบตนเอง มีความสุขในการเข้าสังคม มีการคิดและการกระทำตามหลักความเป็นจริงและสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ใหม่ ได้เสมอ บุคคลที่มีลักษณะของบุคลิกภาพในการแสดงตัวจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น ชอบเข้าสังคมและการสังสรรค์ เป็นคนที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเปิดเผยไม่โกรธ เกลียด หรือรักใคร่ง่าย ๆ ไม่ชอบคิดถึงอดีตและไม่ชอบคิดถึงเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เป็นต้น

ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การแสดงออกในการพิจารณาตัดสินค่าของตนเองตามความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อตนเองของบุคคลในเรื่องการประสบความสำเร็จ การประสบความสำเร็จ เหลว การยอมรับตนเอง การปฏิเสธตนเอง การพึ่งพาตนเอง การคิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนงานที่ได้รับยอมรับจาก บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนญาติมิตร และเพื่อนของบุคคลนั้น บุคคลที่มีลักษณะของการมีความภาคภูมิใจในตนเองมีลักษณะพฤติกรรม เช่น

สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ อารมณ์ดี สนุกสนาน มุ่งหวังในชัยชนะในการแข่งขัน
สิ่งต่าง ๆ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกลึกภาคภูมิใจ เป็นต้น

ความเป็นผู้นำ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในการชักจูง ควบคุมปฏิบัติการของ
บุคคลอื่นให้กระทำตามตนและสามารถควบคุมเขาได้ เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่ม นำการ
แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะการเป็นผู้
นำจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและสังคม เข้ากับบุคคลอื่นได้ดี ชอบ
การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น สามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นได้ มีความกล้า
ตัดสินใจ เป็นต้น

ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ลักษณะของการแสดงออกทางพฤติกรรมและอารมณ์
ของบุคคลให้เป็นไปตามที่ตนเองมุ่งหวัง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำ
การใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความ
เจริญแก่ตนเองและผู้อื่น โดยไม่ขัดต่อระเบียบทางสังคม และสิทธิผู้อื่น บุคคลที่มีลักษณะการมี
วินัยในตนเองจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม สามารถ
ควบคุมอารมณ์ได้ ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล มีความซื่อสัตย์ จริงใจ และมีเหตุผล สามารถ
พึ่งตนเองได้ เป็นต้น

ความวิตกกังวล หมายถึง การแสดงออกในการเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญหน้ากับสิ่งที่
จะเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคยของบุคคล ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนัก
ว่ามีอะไรบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อตน แต่ยังไม่สามารถลงมือจัดการกับสิ่งนั้นได้ เนื่องจากยังไม่
ได้เกิดขึ้นจริง ๆ หากสิ่งนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว หรือบุคคลได้รับรู้มันอย่างแจ่มแจ้งแล้วความวิตกกังวล
ก็จะหมดไป เพราะไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาแล้ว เหลืออยู่แต่การลงมือปฏิบัติจริง
บุคคลที่มีลักษณะของความวิตกกังวลน้อยจะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น มีความเครียดน้อย มี
ความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความรอบคอบในการกระทำสิ่งต่าง ๆ
ไม่กลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น เป็นต้น

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในการ
กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ กล้าหาญ มีความเพียรพยายาม แสดงคำพูดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขลักษณะของบุคคลที่มี
ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีพฤติกรรม เช่น กล้าพูด กล้าแสดงออก ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชอบอิสระ
ไม่โอ้อวด มีความเกรงใจ และเห็นใจผู้อื่น มีจิตใจเด็ดเดี่ยว แน่วแน่ กล้าเผชิญความจริง เป็น
ตัวของตัวเอง เป็นต้น

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกในการให้เหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังของการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลมีเหตุผลก็สามารถแสดงออกมาถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล คนที่มีลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะมีพฤติกรรม เช่น ไม่ลุ่มหลงเพราะความเชื่อถืออย่างมกมาย ไม่ยึดถือตนเองหรือบุคคลเป็นใหญ่ ไม่สรุปสิ่งต่าง ๆ ง่าย ๆ โดยไร้เหตุผล มีสติ ยับยั้งชั่งใจ รู้จักข่มความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด มีเหตุผลรู้จักกาลเทศะไม่เป็นคนหุนหา เชื่อคนง่าย เป็นต้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ในปีการศึกษา 2545

การวิเคราะห์องค์ประกอบ หมายถึง การใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ลักษณะของตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีความสัมพันธ์กัน มีองค์ประกอบร่วมกัน และเพื่อการจัดกลุ่มและหาน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่ศึกษาให้มีจำนวนลดน้อยลงและง่ายต่อการทำความเข้าใจในการศึกษาตัวแปรเหล่านั้นต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ หมายถึง การใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์เพื่อระบุและสำรวจหาองค์ประกอบร่วมแต่ละตัวในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ของความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน หมายถึง การใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ในการตรวจสอบว่าแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เพียงใด

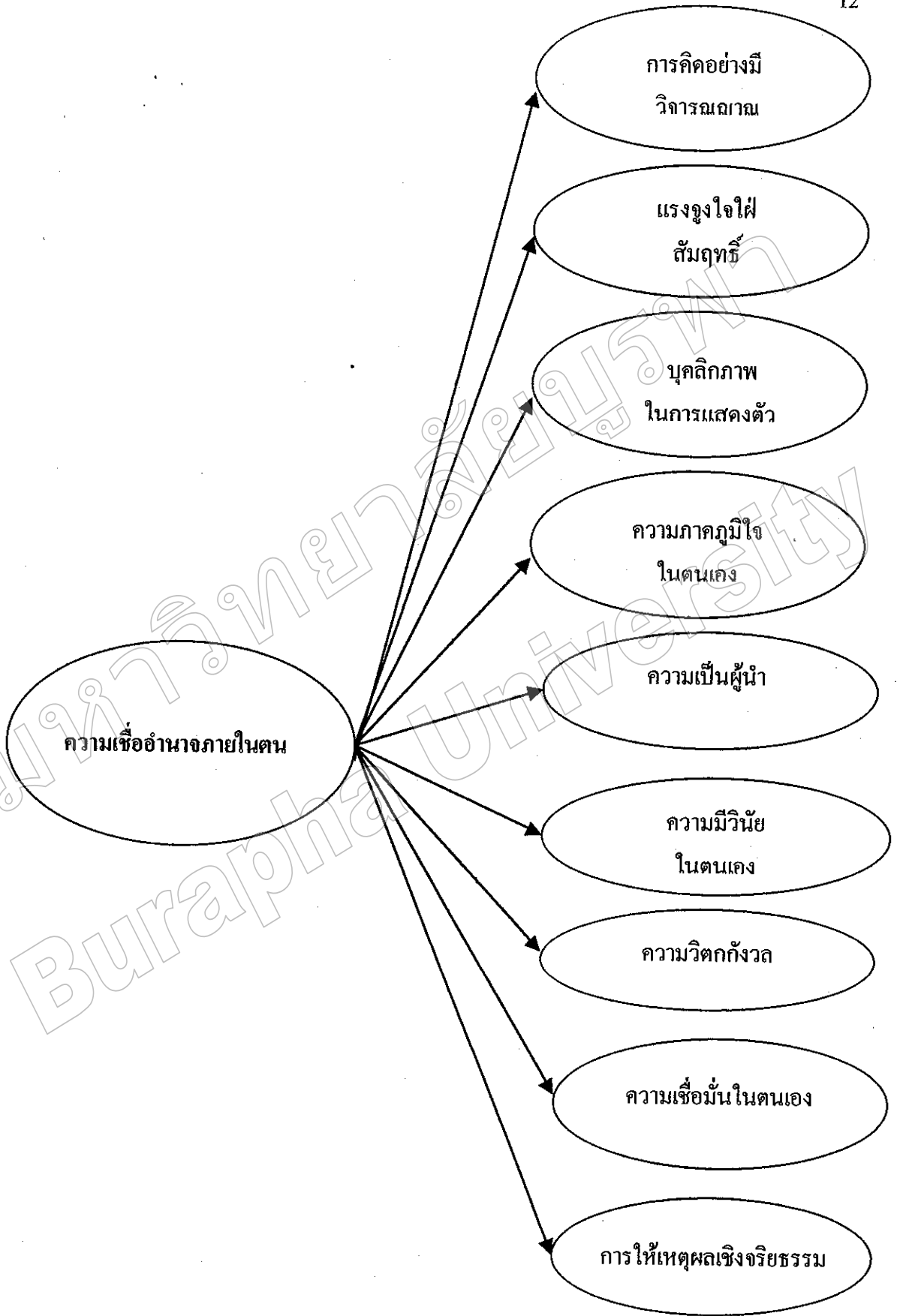
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ประกอบความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
2. ได้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการ โครงสร้างความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่และองค์ประกอบใดบ้างที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน
3. เป็นการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างบุคลิกภาพการมีความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนต่อไป

4. เป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตนของบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องนี้ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีองค์ประกอบใดบ้างที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นต่อการวิจัย ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยได้สังเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 9 องค์ประกอบ มีแนวคิดบางส่วนมาจากแนวคิดของ รอตเตอร์ (Rotter, 1982, pp. 171-173) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองซึ่งผลจะเป็นอย่างไรตนเองสามารถควบคุมได้ บุคคลประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อม มีแรงจูงใจ พยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมไปตามลำดับขั้นตอน เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง สามารถปรับตัวและควบคุมสถานการณ์ และจัดการกับภาวะคุกคามในชีวิตด้วยตนเอง บุคคลเหล่านี้ยากที่จะถูกชักจูงให้เชื่อโดยไร้เหตุผลได้ นอกจากนี้ (วันชัย คนัดโมนุท, 2536, หน้า 14 อ้างอิงจาก Strickland, 1977, p. 230) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน เพิ่มเติม คือ เป็นคนที่มีบุคลิกภาพที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดี มีความเชื่อมั่นในเหตุผลและการตัดสินใจของตนเอง มีความมั่นคงและเด็ดเดี่ยว ทำงานโดยใช้กระบวนการในการแก้ปัญหา ทำงานเป็นระบบและเป็นระเบียบ มีความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ เห็นคุณค่าและความพยายามของตนเองและมีสังคมนิยมหมู่เพื่อน และนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ นักวิจัยอีกหลายท่านที่ทำการศึกษเกี่ยวกับเรื่องความเชื่ออำนาจภายในตนผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาทั้งหมด โดยมีกรอบแนวคิดทั้งหมด 9 องค์ประกอบ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพในการแสดงตัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความมีวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (รายละเอียดปรากฏในบทที่ 2) จากกรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยสร้างเป็นโมเดลทางทฤษฎีได้ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลทางทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น